

Ur Tony Cliff: *Trotskyj: The darker the night the brighter the star 1927-1940*

10. De franska trotskisterna

Introduktion

Nedanstående text är en översättning av ett kapitel ur den sista (=4:e) delen av Cliffs stora Trotskyj-biografi. Kapitlet hamnar främst om de franska trotskisterna och särskilt deras försök att i mitten av 1930-talet tillämpa den sk entrism-politiken, som innebar att de gick in i det franska socialistpartiet för att där försöka påverka det i revolutionär inriktning. Att detta inte ledde till de resultat som man hade hoppats på, det råder det ingen tvivel om, men det finns ganska litet skrivet om vad som hände och det har aldrig gjorts ett ordentligt bokslut över denna erfarenhet, förmodligen delvis därför att frågan har varit för infekterad för de som varit inblandade – den franska trotskisten Pierre Frank skriver t ex bara några rader om denna erfarenhet i sin bok om [Fjärde Internationalen](#).

Cliff har inga sådana skrupler och bindningar. Eftersom han inte är medlem i Fjärde Internationalen behöver han inte ta några hänsyn till någon av de trotskistiska riktningar som finns i eller utanför Frankrike. Detta gör hans inlägg intressant. Och det bör genast fastslås att Cliff är mycket kritisk mot entrismen och menar att den i stort sett var ett enda stort misslyckande – och då inte bara i Frankrike. Han menar att även försöken på andra håll i världen i stort sett var misslyckanden. Det ligger nära till hands att dra slutsatsen att Cliff avvisar entrismen som sådan, inte bara hur den tillämpades.

Cliffs text väcker en hel del frågor som det är viktigt att studera och analysera. Om Cliff också har rätt i *sin* analys och sina slutsatser, det är en annan sak. I anslutning till Cliffs text publicerar vi en annan text som delvis behandlar samma problematik och som också är kritisk mot hur de franska trotskisterna agerade, men inte lika avvisande som Cliff när det gäller entrismen som sådan.¹

15 november 2009
Martin Fahlgren

Trotskyjs första försök att organisera sina anhängare i väst koncentrerades till Frankrike, där han i mitten av 1920-talet hade haft fler inflytelserika anhängare än på annat håll. Vid denna tid fanns flera olika grupper som gjorde anspråk på att stödja oppositionen, liksom ett antal tidigare framstående PCF-ledare som hade uteslutits. Grupperna var lång ifrån homogena.

Den viktigaste ledande PCF-medlemmen som solidariserade sig med Trotskyj var Alfred Rosmer. Han var vän och medarbetare till Trotskyj under Första världskriget då den senare bodde i Frankrike. Båda tillhörde Zimmerwald-rörelsen. Rosmer var en av PCF:s grundare och representerade senare det franska partiet i EKKI. Han tog ställning för Trotskyj från allra första början i dennes kamp mot Stalin. Rosmer och hans nära medarbetare i fackföreningsrörelsen, Pierre Monatte, uteslöts ur PCF i december 1924. De fortsatte att samarbeta kring den syndikalistiska tidskriften *La Révolution Proletarienne*.

En annan person som tillhörde oppositionen i mitten av 1920-talet var Boris Souvarine, en av PCF:s grundare och redaktör för *L'Humanité*. Han deltog vid det ryska kommunistpartiets

¹ Se [Dave Stockton: Kampen för Fjärde Internationalen 1932–1935 Trotskyj och revolutionär enhet](#)

trettonde kongress (i maj 1924) som representant för PCF:s centralkommitté, och var den enda utländske delegat som försvarade Trotskij mot stalinistiskt förtal vid kongressen. Han uteslöts ur partiet för sitt stöd till Trotskij, och grundade en grupp kring tidningen *Bulletin Communiste*.

En annan grupp i Frankrike som Trotskij nu försökte få attraherad av den Internationella vänsteroppositionen var den kring Albert Treint. Treint var en zinovjevit som i sin egenskap av PCF:s generalsekreterare åren 1924-5 genomförde "bolsjeviseringen" av partiet, och följde och uteslöt trotskisterna. 1927 uteslöt han själv som anhängare till Zinovjev. Hans oppositionsgrupp, Comité de redressement communiste, var kortlivad. Han samarbetade med flera organisationer, inklusive trotskisterna, innan han gick med i en syndikalistisk tendens.

Ännu en tidig oppositionell som förklarade sig solidarisk med Trotskij var Maurice Paz, som ledde en grupp som kallades Contre le Courant. Tidskriften med samma namn publicerade många av Trotskij's artiklar, men gruppen gled iväg mot socialdemokrati och ren syndikalism. Maurice Paz besökte Trotskij i Turkiet 1929, men bröt med Vänsteroppositionen några månader senare.

Trotskij's ansträngningar att föra samman trotskisterna, halv-trotskisterna och zinovjeviterna, samt kretsen kring *Révolution Prolétarienne*, misslyckades fullständigt. Redan den 16 april 1929 framförde Rosmer varningen till Trotskij att dessa grupper av generaler utan soldater främst bestod av utbrända och demoraliserade människor: "Dessa gruppers olycka är att de står utanför allt som sker, och det accentuerar på ett fatalt sätt det sekteristiska intryck de gör."²

Den Internationella Vänsteroppositionens franska kärna samlades först kring *La Vérité*, som kom ut för första gången den 15 August 1929. I april 1930 formerade de sig i Ligue Communiste (Kommunistiska förbundet). Enligt Yvan Craipeau, som skrivit den franska trotskismens historia, hade la Ligue vid sitt grundande totalt 100 medlemmar.³

Trotskij hyste inga illusioner utan insåg att det skulle bli tufft och att de skulle krävas stort tålamod. I augusti 1929 skrev han:

I Frankrike är den kommunistiska vänstern delad i olika grupper. Detta beror på det faktum... att den franska oppositionen har ägnat för mycket tid åt det förberedande stadiet innan man påbörjade politisk handling bland arbetare. Vi måste klart slå fast att om denna situation skulle fortsätta, då riskerar oppositionen att bli en sekt, eller, rättare, flera sekter.⁴

Den 11 augusti 1929 skrev Trotskij till de franska trotskisterna:

Den franska oppositionen har hittills inte sysslat med politiskt arbete i ordets egentliga mening. Som en konsekvens av detta har det praktiskt taget förblivit i ett embryonalt tillstånd. Men det är omöjligt att under en längre tid ostraffat förbli i ett sådant tillstånd. Höger- och vänsterflyglar som knappast har någon anknytning med det franska proletariats kamp har bildats i den, och därför inte så sällan utefter tillfälliga linjer. Det faktum att den franska oppositionen så länge stannade kvar i det första utvecklingsstadiet har lett till ett mångfaldigande av grupper, vilka främst sysslar med att hålla sig själva vid liv.⁵

Bland de oppositionella

finns det inte så få element som är villiga att bära titeln den mest extreme revolutionären så länge som detta inte ålägger dem några allvarliga förpliktelser, dvs så länge som de inte tvingas offra sin tid och sina pengar, underordna sig disciplin, äventyra sina vanor och sin bekvämlighet. Det är väl

² Citerat från Trotskij-arkivet av Deutscher, *Den förvisade profeten*, s. xxx

³ Y Craipeau, *Le mouvement trotskyste en France*, Paris 1971, s. 36

⁴ *Writings of Leon Trotsky* (hädanefter WLT) 1929, s. 234-5

⁵ *Ibid.*, s. 236

överflödigt att säga att sådana element är en barlast, och en mycket farlig barlast dessutom. De är till hundra procent beredda att anta det mest revolutionära program, men gör ursinnigt motstånd när de måste ta de första stegen för att realisera det.⁶

Dessa Trotskijs ord är praktiskt taget desamma som de han använde om de tyska trotskisterna, vars organisation led av sin usla sociala sammansättning, sin litenhet och skrala kvalitet.

Yvan Craipeau beskrev Kommunistiska Förbundets sorgliga situation:

... organisationen var mycket svag. Det fanns högst ett hundratal kamrater i landet vid tiden för dess grundningskonferens. Förbundet hade mycket få kontakter ute i provinserna... I allmänhet bestod de av några få kommunistiska arbetare som tidigare åtnjutit avsevärd auktoritet, men nu kände sig isolerade.⁷

De viktigaste medlemmarna var de i Paris-regionen, och det var i själva verket de som höll igång Förbundet. Men det var just här som Förbundets svagheter var mest uppenbara. Paris-regionen innehöll en stor andel intellektuella, f d kommunister som nu avskurits från sin bas. Denna övervikt av intellektuella är inte förvånande: för en vanlig arbetare framstod diskussioner om Anglo-ryska kommittén eller Guomindang som fullständigt abstrakta. Deras bekymmer fanns på annat håll.

Intellektuella kunde komma och sätta igång ändlösa debatter, som antingen inte hade några anknytningar med de verkliga problem som rörde arbetarna, eller som de tog itu med på ett abstrakt sätt. Deras svaga förankring i arbetarklassen och deras brist på verkligt ansvarstagande för arbetarkampen påverkade Förbundet på ett genomgripande sätt.⁸

Denna brist på ansvarstagande inom arbetarklassen satte också sin prägel på kriserna i organisationen. Tendenser uppstod och stelnade. Detta är ett normalt fenomen i en demokratisk organisation. Men debatten förgiftades av flera anledningar: den abstrakta karaktären hos många argument, omöjligheten av att lösa frågorna genom konkret erfarenhet och organisationens litenhet, som medförde att personliga antipatier och sympatier ständigt blandades in i den politiska debatten.

Dessa kriser resulterade ofta i splittringar – där de olika splittringsgrupperna försvann efter några månader eller senast efter att ha vegeterat under några år.⁹

Dessa interna kriser i Förbundet upptog en enorm massa energi. De hade en demoraliserande inverkan på medlemmarna. Atmosfären under möten i Paris var ofta omöjlig att andas för en arbetare.¹⁰

En ännu dystrare bild ger Jean van Heijenoort, vid den tiden medlem i Kommunistiska Förbundet, och senare Trotskijs sekreterare: 1932 ”var vi så få; knappt ett tjugotal eller så var verkligen aktiva.”¹¹

Vid en läsning av Trotskijs korrespondens från 1933 verkar det som om tillståndet i den franska sektionen inte hade förbättrats alls under de gångna fyra åren. Således skriver Trotskij i en artikel med rubriken ”Det är dags att sätta stopp”, som publicerades den 18 september 1933:

...nästan från allra första början av det franska förbundets existens, har dess inre liv karakteriserats av en serie kriser som aldrig nådde en principiell nivå, utan utmärkte sig genom en extrem bitterhet och förgiftade organisationens atmosfär, som stötte bort seriösa arbetare trots att de hade sympatier för oppositionens idéer.

Han klagade på det franska förbundet:

⁶ Ibid., s. 237-8

⁷ Craipeau, s. 38-9

⁸ Ibid., s. 39

⁹ Ibid., s. 40

¹⁰ Ibid., s. 41

¹¹ J van Heijenoort, *With Trotsky in Exile, From Prinkipo to Coyoacán*, Cambridge Mass 1978, s. 1

Livlösa, sekteristiska element i franska förbundet... Att komma ut på en större arena skrämmer dem, eftersom hela deras psykologi är anpassad till atmosfären i slutna cirklar.¹²

I motsats till denna beskrivning av de franska trotskisternas bedrövliga tillstånd, finner man i andra Trotskij-brev en ytterst rosenfärgad bild av sakernas tillstånd. I ett brev, daterat den 23 mars 1930, till trotskister i Sovjetunionen, skrev Trotskij t ex:

I väst har vi haft verkliga framgångar, särskilt i Frankrike och Italien... Den franska oppositionen ingriper mer och mer effektivt i KP:s aktiviteter, utmärker sig i och kritiserar dem, och bryter på så sätt gradvis igenom muren mellan sig själv och partiet. Oppositionen har lyckats vinna stöd i fackföreningsrörelsen.¹³

Man kan ha förståelse för viljan att uppmuntra trotskisterna i Sovjet, vilka befann sig under extremt svåra villkor i fängelse och i förvisning. Men vilket symptom på desperation!

Det verkliga tillståndet hos den franska trotskismen framgår klart av det faktum att i februari 1934, vid den tidpunkt då det massiva uppsvinget i arbetarkampen inleddes, hade Kommunistiska Förbundet sammanlagt 150 medlemmar!¹⁴

Uppsvinget i den revolutionära masskampen

I månader, faktiskt i åratal, manade Kommunistiska Förbundet till enhetsfront mellan arbetarorganisationerna mot fascismen. Nu, i juli 1934, när PCF och SFIO undertecknade en formell enhetsfrontsöverenskommelse, blev det inte lättare för trotskisterna – utan precis tvärtom. Craipeau skriver:

Kommunistiska Förbundet kände redan att det befann sig i en återvändsgränd. Paradoxalt nog såg framtiden allt mörkare ut i samma mån som deras aktionsparoller förverkligades.

Fram till juni eller juli 1934 vann deras idéer terräng. Dess medlemmar kände att deras inflytande växte i massorganisationerna. Tystnadens konspiration hade varat länge. Förbundet deltog i många enhetsfrontsdemonstrationer med Socialistpartiet, PUP, CGT och även med kommunistpartiet – i Paris, Lille, Montpellier och många andra städer... Ungleninisterna [den trotskistiska ungdomen] bildade den anti-fascistiska ungdomsalliansen – med den Socialistiska ungdomen, medlemmar i PUP, anarkister och den Kommunistiska ungdomen. Faktiskt, den 29 juli, när det kommunistiska och det socialistiska partiet organiserade en gemensam demonstration mot kriget vid Pantheon, till minnet av mordet på Jaurés, fick Kommunistiska Förbundet hålla tal från plattformen.

Men situationen hade redan förändrats. Den mest brännande av Förbundets paroller – enhetsfronten – hade förverkligats. Som trotskisterna förutsagt, hade detta åstadkommit att de arbetande massorna återvunnit sitt självförtroende. Men långt ifrån att öppna vägen till massorna för trotskisterna, medförde denna situation motsatsen och stängde den fullständigt. Massorna vände sig i själva verket med fullständigt förtroende till de två arbetarpartier som hade åstadkommit aktionsenheten. De ledande medlemmarna riktade sin uppmärksamhet helt mot enhetsfronten. För dem framstod trotskisterna som "besserwissrar", vid sidan av den verkliga masskampen.

Konsekvenserna gjorde sig snart påmind, även ekonomiskt. Tidningens fick det svårare och svårare... Den 10 augusti 1934, för första gången sedan den lanserades, var rubriken över hela sidan: "Kommer du att låta *La Vérité* gå under?..."

Efter de intensiva ansträngningarna och den begeistring som hade varat sedan februari, befann sig nu aktivisterna i ett tillstånd av djup utmattning. Det var ett faktum att Kommunistiska Förbundet knappast hade utvecklats alls, trots att dess paroller var riktiga (vilket underströks av kommunistpartiets helomvändning) och trots att deras idéer nu hade fått mycket större publicitet än tidigare. Det var bara Ungleninisterna som hade växt under de senaste månaderna. Förverkligandet av

¹² WLT, 1933-34, s. 88-9

¹³ WLT, 1930, s. 231.

¹⁴ Craipeau, s. 87

enhetsfronten hade blivit till ett hinder för en självständig utveckling.¹⁵

Pierre Frank, en av de franska trotskisternas ledande medlemmar, beskrev många år senare den inverkan som enhetsfronten mellan kommunistpartiet och socialistpartiet fick på den trotskistiska organisationen:

I samma ögonblick som vår kampanj för en enhetsfront mellan kommunistpartiet och socialistpartiet på sätt och vis triumferade, ledde detta paradoxalt nog till mycket ogynnsamma resultat för vår organisation. Alla sympatier som vi hade mött, till en del inom kommunistpartiet och i betydligt högre grad inom SFIO – som hade upplevt en betydande rekrytering av arbetare, ofta gamla militanter från kommunistpartiet – alla dessa sympatier vändes nu från oss... Våra möten besöktes inte längre, vår organisation föll tillbaka i lika stor isolering som tidigare. Detta gav oundvikligen upphov till en kris.¹⁶

Ställd inför de franska trotskisternas isolering, drog Trotskij slutsatsen att det var nödvändigt att radikalt förändra Kommunistiska Förbundets taktik. I juli 1934, i en artikel rubricerad ”Förbundet står inför en avgörande vändning”, ställde Trotskij frågan om hur Förbundet kunde delta i enhetsfronten.

Om Förbundet förblir utanför och inskränker sig till att kritisera *utifrån*, riskerar det att framkalla ilska bland arbetarna istället för att väcka deras intresse... Massorna ser nu enheten i sina led som den enda vägen till räddning. Alla som förblir utanför de gemensamma leden, alla som kritiserar från åskådarplats, betraktas som ett hinder av massorna. Att inte ta hänsyn till denna mäktiga och i grund och botten sunda stämning hos massorna, att arbeta i strid mot den, det skulle vara självmord...

Förbundet måste skaffa sig en organisk plats i enhetsfrontens led. Det är för svagt för att kräva en oberoende plats. Det är detsamma som att säga att det omedelbart måste gå med i ett av de två partier som har förhandlat fram överenskommelsen. För oss är det ingen principiell skillnad mellan de två partierna, eller nästan ingen. I praktiken är det bara möjligt att inträda i det socialdemokratiska partiet.¹⁷

Trotskij tog för givet att hans anhängare skulle inträda öppet under sin egen fana som en organisation med egen press:

Det är inte tal om att upplösa oss. *Vi går in som den bolsjevik-leninistiska fraktionen, våra organisatoriska band förblir desamma, vår press fortsätter att existera...*

Och han fortsatte:

För att detta steg, som på kort tid fullständigt kan förändra hela arbetarrörelsens politiska karta, ska bli framgångsrikt krävs två saker: organisatorisk sammanhållning (genom att varje medlem är ståndaktig) och snabbhet när det gäller genomförandet.¹⁸

Trotskij var mycket optimistisk när det gällde resultatet av inträdet i SFIO. Exempelvis skrev han den 12 juli 1934 till Yvan Craipeau:

Händelsutvecklingen ... ger oss inte mycket tid, kanske bara några få månader till. Situationen kan räddas enbart genom att den proletära förtruppen gör en tvär och kraftig omorientering. Om detta perspektiv förverkligas, då kommer vi att bäras fram av de socialistiska arbetarnas radikaliserings, och inom några få månader kommer vi att skörda frukterna av de tidigare årens arbete. Om tvärtom det franska proletariatet är dömt till katastrof, (vilket jag fördrar att inte tro), då är de två partiernas totala sönderfall oundvikligt, men den tappreste kärnan i SFIO kommer att stanna kvar med oss

¹⁵ Ibid., s. 107

¹⁶ P Frank, *Fjärde Internationalen – ett bidrag till den trotskistiska rörelsens historia*, Partisanförlaget 1972, s.

xxx

¹⁷ WLT, 1934-35, s. 41-2

¹⁸ WLT, 1934-40, s. 494

under illegaliteten, om vi idag inträder i dess led.¹⁹

I en artikel rubricerad ”Utvägen”, skriven för *La Vérité* i augusti 1934, beskriver Trotskij framtidsutsikterna för inträdet i SFIO i entusiastiska ordalag. Detta steg skulle kraftigt stärka vänsterflygeln. Trotskisterna

kommer att utgöra ett kraftfullt attraktionscentrum för de revolutionära elementen i det ”kommunistiska” partiet och kommer på så sätt att oerhört underlätta proletarietets inträdande på revolutionens väg.²⁰

Trotskij's förslag att gå med i SFIO stötte på kraftigt motstånd i Kommunistiska Förbundet, särskilt bland dess ungdom. Men så småningom erövrade Trotskij majoriteten. Vid en kongress som Förbundet höll den 29 augusti 1934 tröstade 66 för inträde, 44 emot. En liknande resolution röstades igenom av ungdomsorganisationen, Ungleninisterna.²¹

I september gick trotskisterna med i SFIO, där de omedelbart upprättade Bolsjevik-leninistiska gruppen (GLB) som en fraktion, med *La Vérité* som dess tidning. Pierre Naville, en av Förbundets mest framträdande medlemmar, röstade emot inträdet och vägrade att foga sig i konferensens beslut, och försökte under en kort tid att tala i namn av det upplösta Förbundets centralkommitté. För detta agerande röstade den nya centralkommittén för att utesluta honom. Ungdomsgruppen gick också med i SFIO:s Unga Socialister (JS), SFIO:s ungdomsfilial.²²

Men även bland dem som stödde inträdet fanns det stora meningsskiljaktigheter om perspektiven. Craipeau skriver:

Majoriteten av ungdomen (Craipeau, Rigal, Rousset) räknade med att trotskisternas närvaro i Socialistpartiet bara skulle vara en kort tid, att deras uppgift var att övertyga den revolutionära flygeln och med den bygga det marxistiska parti som behövdes för att hantera den revolutionära krisen. Härför drog de slutsatsen att det var nödvändigt att gå in ”under flygande fanor” och genast utnyttja alla de möjligheter som socialdemokratins liberalism erbjöd, innan den blev på sin vakt mot revolutionärer. De äldre ”entristerna” (Molinier, Frank) menade å andra sidan att intåget skulle göras tyst, om nödvändigt på individuell basis, var och en till deras respektive basorganisation. Deras perspektiv var långsiktigt...

Bolsjevik-leninisterna agerade på det hela taget efter eget gottfinnande, och utifrån skillnaderna mellan ungdomen och partiet, utan att bekymra sig om att konkretisera sitt perspektiv och anpassa taktiken efter detta. Så till exempel varken förklarade eller rättfärdigade de som stödde ”individuellt inträde” sina långsiktiga perspektiv. Om det handlade om att tillbringa åtskilliga år i SFIO, så måste man anstränga sig mer för att anpassa sig till miljön. Man fick inte längre betraktas som en självständig armé som slagit läger på socialistiska jaktmarker. Det komplicerade namnet ”Bolsjevik-leninister”, ytterst främmande i militanta socialisters öron (i praktiken hänvisade man till ”trotskisterna” i partiet med deras mystiska initialer: BL-are), måste kanske också ges upp. Precis samma kamrater, som brukade gräva ner sig i ledningsdiskussioner med grupperna på vänsterkanten i andra sammanhang inom SFIO, uppträdde när det gällde allt detta som elefanter i en porslinsbutik.²³

Dessa meningsskiljaktigheter skulle mindre än ett år efter att de gått in i SFIO komma att ge upphov till en större kris bland trotskisterna.

Trotskij var emellertid mycket optimistisk när det gällde utfallet av den ”franska vändningen”. Den 15 december 1934 skrev han till alla sektioner:

¹⁹ Ibid., s. 500-1

²⁰ *WLT*. 1934-35, s. 87-8

²¹ Craipeau, s. 110-11

²² L Trotsky, *The Crisis of the French Section* (1935-36). New York 1977, s. 20-21

²³ Craipeau, s. 119-20.

...de franska kamraterna har vunnit den 6000-medlemmar starka Seine-federationen för vårt aktionsprogram och.... våra ungdomar finns i ledningen för Seine-alliansen med dess 1450 medlemmar. Vi ska inte överdriva den revolutionära tyngden i denna framgång. Det finns mer att göra än det vi lyckats med under de tre och en halv månader som gått sedan vårt inträde. Men man måste verkligen vara både blind och döv för att inte se den radikala förändringen av vår franska sektionens aktivitet och de enorma möjligheter som öppnats för den.²⁴

Den 28 februari 1935 skrev Trotskij åter:

Jag vidhåller att ingen av våra sektioner ännu haft tillfälle att formulera sina idéer så skarpt, och så direkt kunnat framföra dem till massorna, som vår franska sektion sedan den blev en tendens inom Socialistpartiet. Och om man har förmåga att se, så måste man dra slutsatsen att Socialistpartiets såväl som Kommunistpartiets hela liv nu bestäms av, eller åtminstone influeras, direkt eller indirekt, positivt eller negativt, av vår lilla franska sektionens idéer.²⁵

Den 12 augusti skrev Trotskij igen:

Från en propagandagrupp med omkring tvåhundra medlemmar, ungdomarna inräknade, har man förvandlats till en revolutionär faktor som direkt eller indirekt utövar ett inflytande på arbetarrörelsen i landet. Situationen har inte bara förändrats kvantitativt utan också kvalitativt.²⁶

Nåväl, erfarenheten skulle visa att vinna en omröstning på ett reformistiskt masspartis konferenser är nåt annat än att vinna verkliga anhängare.

I själva verket var det totala antal nya medlemmar som trotskisterna vann under åren i SFIO bara 150. Detta var småsaker jämfört med PCF:s medlemsökning, från 42000 1934 till 87000 1935. Inom Unga Socialister hade Bolsjevik-leninisterna större framgång. De deltog i det vänsterinriktade Revolutionär Socialistisk Ungdom (JSR) som dominerade Seine-regionen och startade utgivningen av en tidning, *Révolution*, som man i augusti 1935 hävdade såldes i 80000 exemplar per månad, jämfört med 30000 för Unga Socialisters officiella tidning.²⁷ Dessa siffror ger emellertid ett mycket överdrivet intryck av hur många ungdomar som aktivt var involverade i tidningen *Révolution*. En realistisk uppskattning av JSR:s storlek har getts av Pierre Frank i ett brev till Trotskij den 28 november 1935. Det handlade inte om tusental, utan: "400-500 medlemmar deltar i Ententes [SFIO-ungdom] aktiviteter, av dessa är 150-200 aktiva medlemmar."²⁸ Han tillade: "När vi studerade huruvida *Révolution* skulle kunna bli en masstidning, fann jag att det fanns 80 reguljära försäljare."²⁹

När väl Stalin-Laval-pakten i maj 1935 hade undertecknats, var det uppenbart att den tid som SFIO-ledningen skulle tolerera trotskisternas närvaro i partiet snabbt närmade sig sitt slut. Den 9-12 juni 1935 hölls en SFIO-kongress i Mulhouse. Alla tendenser som var närvarande stödde folkfronten, förutom Bolsjevik-leninisterna. Även tendensen *la Bataille* (en heterogen grupp, där vissa personer var under inflytande av krypto-stalinisten Jean Zyromsky och andra av centristen Marceau Pivert) förespråkade en "stridbar" folkfront. Bolsjevik-leninisterna krävde istället generalstrejk, beväpning av folket och enhetsfront mellan arbetarpartierna. Målet var att ta över makten från reaktionen och bourgeoisien, att upprätta en arbetar- och bonderegering, stödd av demokratiska församlingar, för att genomdriva de folkliga massornas önsknings.³⁰

Vid första påseendet verkade trotskisterna ha stor tyngd inom partiet. Resultatet av röstningen

²⁴ *WLT*, 1934-40, s. 554

²⁵ *WLT*, 1934-35, s. 202

²⁶ *WLT*, 1935-36, s. 70

²⁷ Craipeau, s. 129

²⁸ G Vereeken, *The GPU in the Trotskyist Movement*, London 1976, s. 90

²⁹ *Ibid.*

³⁰ Craipeau, s. 124-5

om den politiska huvudresolutionen blev: för folkfronten -2025; för *Bataille Socialiste* -777; för GBL -105. GBL vann en plats i SFIO:s Nationella Administrativa Kommitté. De franska trotskisterna, såväl som Trotskij, fick genom detta en överdriven uppfattning om trotskisternas reella styrka inom SFIO. Retrospektivt kunde Yvan Craipeau korrekt konstatera:

[trotskisternas] relativa framgång på kongressen var endast ”parlamentarisk”. Deras ansträngningar för att rekrytera arbetare i lokala fackföreningar var inte särskilt framgångsrika. Den enda verkliga framgången var i Seine-regionen.³¹

Bland ungdomen var trotskisterna mer framgångsrika. Vid Unga Socialisters kongress i Lille, 28-29 juli 1935, representerades vänstern av en fjärdedel av delegaterna. Den var ännu starkare i Seine-federationen där man fick tre fjärdedelar av rösterna. Seine var emellertid isolerad; bara några få federationer hade påverkats av trotskistisk propaganda. Vänsterns delegater på Lille-kongressen var inte ännu mogna att föra striden till sitt slut.³² Dessutom, hävdar Yvan Craipeau, en av dess ledare, att i verkligheten var många inom Unga Socialister pappersmedlemmar. Officiellt hade Unga Socialister 11 000 medlemmar. Bara en liten del av dem var arbetare, förutom inom vissa regioner som Nord och Pas-de-Calais, vilka var de allra mest högerinriktade.³³

Lille-kongressen beslutade att upplösa GBL som tendens och att utesluta 13 av vänsterns ledare (av vilka åtta var bolsjevik-leninister); röstsiffrorna var 3667 för, 1534 mot och 331 nedlagda.³⁴

Den 28 augusti 1935 samlades SFIO:s Permanenta Administrativa Kommission (CAP) och röstade för att bannlysa *La Vérité* och förbjuda medlemmarna att distribuera tidningen. Man krävde också att partiets kommande Nationella råd skulle vidta disciplinära åtgärder mot tidningens utgivare, vilka var skyldiga till ”kränkande attacker mot fina partikamrater”, och för att de hade anknytning till ”ett försök att skapa en Fjärde International”.³⁵

Efter att ha bevittnat det ökande samarbetet mellan SFIO och PCF-ledningen, kom Trotskij redan före Mulhouse-kongressen till slutsatsen att de dagar som SFIO tolererat trotskisterna i partiet var komna till ände. I en artikel med rubriken ”En ny vändning är nödvändig”, skriven den 10 juni 1935, argumenterade han för en vändning bort från SFIO och mot bygget av ett nytt revolutionärt parti. Han var mycket optimistisk när det gällde framtidsperspektiven:

Att vårt inträde i SFIO var korrekt har nu bevisats av objektiva fakta. Vår sektion har tack vare inträdet förändrats från en propagandagrupp till en revolutionär faktor av första ordningen... Vi är helt klart på väg in i en ny period. Två händelser är avgörande: utvecklingen för vår sektion i Frankrike och Kominterns definitiva vändning... Stalins och hans kominterngångs slutliga förräderi öppnar stora möjligheter för oss, inte bara inom Komintern utan också inom alla arbetarorganisationer, speciellt fackföreningarna. Fram till helt nyligen medförde varje uppgång i massornas radikalisering oundvikligen ett nytt flöde mot stalinisterna. Det var just detta som var orsak till vår isolering och svaghet. Att gå mot vänster betydde att gå mot Moskva, och vi sågs som ett hinder på denna väg. Idag har Moskva antagit en linje som innebär att man förbundet sig att stödja imperialismen från Frankrike, Tjeckoslovakien, etc...

Massorna har ännu inte haft tillräcklig tid för att inse det stalinistiska förräderiet, ens i dess mest generella aspekt. Gårdagens tröghet är fortfarande verksam, men stalinismen håller nu på att frätas sönder från alla sidor. Den måste gå i bitar. Imorgon eller övermorgon kommer vi att framstå för

³¹ Ibid., s. 141

³² Ibid., s. 131-2

³³ Ibid., s. 126

³⁴ Ibid., s. 132

³⁵ Trotsky, *The Crisis of the French Section*, s. 31

massorna som den enda revolutionära möjligheten.³⁶

Den 21 november 1935 skrev Trotskij ett brev till GBL:s politbyrå med rubriken ”Ut på öppen sjö”.

Att göra principiella eftergifter till den reformistiska byråkratin eller till de trångsynta Pivertisterna skulle bara innebära att vi underminerade vår egen framtid...

Finns det kamrater bland er som till varje pris vill förbli instängda i SFIO? Visar inte ungdomarnas exempel att uppbindningen till SFIO mer utgör ett hinder än en språngbräda? Om någon bland er säger: ”Utanför SFIO kommer vi att bli isolerade, vi kommer att krympa till en obetydlighet, etc..”, då skall vi svara: ”Käre vän, dina nerver är slut, ta en fyraveckors semester, så ska vi se sedan!” Och samtidigt måste vi rista i vårt minne dessa kamraters attityd i denna stund av kris: vi kommer att få känna av mycket värre kriser i framtiden, och samma feighet kan återkomma i mycket större skala.³⁷

Bolsjevik-leninisternas tillvaro i SFIO kom således till sin ände, men inte utan svårigheter. Som Trotskij förklarade den 16 december 1935: om inträdet inte sågs som en kortvarig taktik så måste det leda till opportunism.

...vad... var avsikten med vårt inträde i SFIO, undrar kanske en del sofister eller naiva personer? Det tillfälliga inträdet i SFIO... är inte i sig självt av ondo, det är dock nödvändigt att inte bara veta hur man inträder, utan också hur man lämnar. Om man fortsätter att hänga kvar i en organisation som inte längre kan tolerera proletära revolutionärer i sitt inre, då blir man av nödvändighet ett uselet verktyg för reformism, patriotism, och kapitalism.³⁸

Men Trotskijs ståndpunkter delades inte av många av hans franska anhängare. Det här är till exempel vad en av BL:s ledare i Seine, Rigal, skrev i *La Vérité* dagen efter uteslutningen:

Vi måste vara på vår vakt mot förhastade ageranden: Många av dem [Socialistisk Ungdom], till och med hela federationer, talar om att lämna, om en självständig omgruppering. Nej, kamrater! Mer än någonsin ropar vi: länge leve den socialistiska ungdomens revolutionära enhet! Mer än någonsin säger vi: ner med varje kriminell splittring i arbetarrörelsen! Splittring är inte vad vi önskar. Vi kräver att de tretton uteslutna kamraterna åter släpps in.

Craipeau kommenterar:

Detta var BL:s officiella linje. I Seine, där det fanns en enighet kring det revolutionära ledarskapet, höll man hårt fast vid den. Men i resten av landet skulle den så de mest förödande illusioner. I själva verket önskade provinserna, som lämnats att sköta sig själva, inget mer än att få återinträda. [Illusioner hade såtts om att detta skulle vara möjligt]...³⁹

Denna tvivelaktiga politik fick katastrofala konsekvenser, framförallt i provinserna. Uteslutningarna hade börjat i juli 1935, men i januari 1936 hade Paris-grupperna ännu inte brutit med SFIO. I Seine-et-Oise hade de flesta grupperna uttryckt sympati med de uteslutna kamraterna, men stannat kvar inom socialdemokratiet, med undantag av några få. I januari 1936 bröt Socialistisk Ungdom i Parisregionen officiellt med SFIO och grundade Revolutionär Socialistisk Ungdom.⁴⁰

I november låg *La Vérités* fokus fortfarande på att förbereda sektionerna för Seines federala SFIO-konferens. Veckorna efter uteslöt nationella kommittén BL-arna. Men i slutet av december fortsatte de BL-are som valts till den federala exekutivkommittén... lugnt att inta sina platser. Några satt fortfarande kvar i januari.⁴¹

Det trotskistiska ledarskapets långsamma reaktion på uteslutningarna ur SFIO beskrivs på

³⁶ *WLT*, 1934-35, s. 315-6

³⁷ Trotsky, *The Crisis of the French Section*, s. 76

³⁸ *Ibid.*, s. 116

³⁹ Craipeau, s. 133

⁴⁰ *Ibid.*, s. 136

⁴¹ *Ibid.*, s. 143

följande sätt av Erwin Wolf, en medlem i Internationella Sekretariatet:

Istället för att larma alla revolutionärer med en specialutgåva av *La Vérité*, gavs inga tidningar ut under hela fyra veckor – för att inte ”provocera” fienderna. *La Vérité* dök upp först i slutet av september, *Révolution* i början av oktober. Istället för att gå till offensiv, så retirerade de.⁴²

Det första numret av *La Vérité* som publicerades efter SFIO-ledningens beslut att utesluta de 13 ägnades helt åt... bondefrågan!

Bland dem som starkast opponerade mot Trotskijs krav på att de skulle lämna SFIO var Pierre Frank och Raymond Molinier, vilka redan från början energiskt motsatt sig inträdet. Efter Mulhouse skrev Pierre Frank i GBL:s internbulletin i juni att det skulle var ”kriminellt” att fundera på att lämna SFIO. Om uteslutningarna i Lille, som han kallade en ”provokation i syfte att köra ut oss ur SFIO”, skrev Frank: “På det hela taget förändrar det inget i vårt perspektiv”.⁴³ Detta var samme Pierre Frank som i augusti 1934 hade deklarerat: “Bestäm vad ni vill, men jag kommer inte att gå in i SFIO”.⁴⁴

Efter att de upptäckt att det var svårt att bygga en stark revolutionär organisation, letade nu Molinier och Frank efter en ny genväg – att producera en folklig masstidning. Detta organ skulle inte utges i Bolsjevik-Leninisternas namn, utan av en ny organisation – Revolutionära Aktionsgrupperna – som var baserad på ett minimiprogram och inte hade något krav på att medlemmarna skulle lämna SFIO.⁴⁵

Molinier försökte under flera månader att få GBL:s auktorisation för den planerade tidningen, och fick det delvis, åtminstone för en tid, eftersom centralkommitténs majoritet vacklade hit och dit. Men han fick aldrig den fullständiga auktorisation som behövdes för att bestämma vilken karaktär tidningen skulle ha. I november tog hans tålamod slut och han beslöt att själv gå vidare och ställa GBL inför fullbordat faktum. Den 20 november började han, tillsammans med vänner innanför och utanför GBL, att göra alla praktiska förberedelser för att kunna utge den nya tidningen. Vid ett centralkommittémöte den 23 november meddelade han mötets förvånade medlemmar att en masstidning med namnet *La Commune* skulle komma ut följande vecka. För att visa att han menade allvar visade han upp tryckta kopior av en löpsedel för tidningen, reklamblad och en lista med sponsorer. Han lade också fram en motion om att centralkommittén skulle stödja *La Commune* som “masstidningen för bygget av Revolutionära aktionsgrupper (GAR) och församlingar” som skulle kontrolleras av GBL. Motionen röstades ner med siffrorna 10-8 och 1 nedlagd.⁴⁶ Resolutionen hindrade inte Molinier från att fortsätta och ge ut tidningen i december.

[Anm: GAR – ”Groupes d’Action Revolutionnaire”. Lösa grupper som bildades i oktober 1935 med Bolsjevik-leninister, centristiska Pivertister och andra vänstermänniskor, omväxlande sedda som embryon till ett nytt revolutionärt parti eller som sovjeter.]

Molinier och hans grupp lade ner all sin energi och sina resurser i GAR-projektet, men det blev tidigt klart att grupperna inte bestod av många andra än medlemmarna i Moliniers tendens i GBL och deras sympatisörer. Det första numret av *La Commune* började säljas den 6 december. Samtidigt suspenderades Molinier från centralkommittén, och GBL splittrades.⁴⁷ *La Commune*-gruppen drog till sig hälften av Bolsjevik-leninisterna och en betydande del av ungdomen. Revolutionär Socialistisk Ungdom, trotskisternas ungdomsorganisation, för-

⁴² Trotsky, *The Crisis of the French Section*, s. 186

⁴³ Ibid., s. 29

⁴⁴ Ibid., s. 183

⁴⁵ Craipeau, s. 143

⁴⁶ Trotsky, *The Crisis of the French Section*, s. 87

⁴⁷ Craipeau, s. 144

svagades kraftigt genom splittringen. Den var i realiteten bara en Paris-organisation och vid splittringen lämnade många av dess medlemmar den trotskistiska rörelsen helt.⁴⁸

Existensen av två fientliga trotskistiska grupper, med två konkurrerande tidningar, gjorde trotskismen stor skada. ”Arbetarna förstod inte bråken. De stannade kvar i Socialistpartiet, eller återvände till det”, skriver Craipeau.⁴⁹

Allt bråk bland de franska Bolsjevik-leninisterna kunde inget annat än göra Trotskij deprimerad, trots hans starka vilja och starka nerver. Så, den 27 december 1935 bad han Internationella Sekretariatet om att få en månads ledighet. Han skrev till sin son Sedov:

Det är absolut nödvändigt att jag får åtminstone fyra veckors ledighet, och jag vill då inte ta emot några brev från sektionerna... Annars kommer det inte att vara möjligt för mig att återta min arbetskapacitet. Dessa avskyvärda trivialiteter hindrar mig inte bara från att ta itu med mer allvarliga frågor, de ger mig också sömnlöshet, feber, etc... Jag ber dig att var ganska hårdhänt i det här. Kanske kan jag i så fall stå till förfogande igen, säg den 1 februari.⁵⁰

“Dessa avskyvärda trivialiteter”!

Vilket blev bokslutet för trotskisternas inträde i SFIO?

I en artikel med rubriken ”Lärdomar av inträdet i SFIO” från den 30 december 1935, skrev Trotskij:

Bolsjevik-leninisternas aktivitet inom SFIO under de första sju eller åtta månaderna var deras bästa tid. För första gången kunde man presentera sin analys och sina paroller inför en större åhörarskara, testa sin överlägsna marxism mot sina opponenter, och samtidigt upptäcka sina egna taktiska och organisatoriska svagheter och rätta till dem genom förändrad praktik. Kongressen i Mulhouse (juni 1935) blev en höjdpunkt. För ungdomen varade ”blomnings”-perioden mycket längre och gav mycket bättre resultat.

Men när Bolsjevik-leninisterna ställdes inför utslutningen ur SFIO, blev många av ledarna förskräckta och vägrade inse att parollen måste vara:

...Obeveklig revolutionär offensiv mot förräderiets maskineri, under Fjärde Internationalens fana.

Om denna politik, den enda korrekta, utan dröjsmål satts i verket sex månader tidigare, konsekvent och modigt, skulle den franska sektionen ha varit i en ojämförligt bättre position än den nu är. Tyvärr skedde inte detta. Det var just vid denna tid som den opportunistiska gruppen runt R Molinier fick ett helt förödande inflytande: med stöd av den psykologiska tröghet som en avklarad första period skapat, förespråkande och försvarande anpassning och eftergifter, och alltmer glidande åt höger, skedde förräderiet till slut öppet. Först i detta läge tog sig gruppens majoritet samman...

Vi befinner oss nu i slutet av denna andra period. Det är ännu inte möjligt att göra upp en exakt balansräkning. Men en sak kan man med absolut säkerhet säga: Trots de två splittringarna, vid tiden för inträdet och vid utträdet, trots stora misstag och tveksamheter, avslutade gruppen SFIO-kapitlet med stora och obestridliga vinster. Gruppen har blivit större, har en betydande ungdomsorganisation, har lärt sig hur man producerar en masstidning, och vad som kanske är ännu mer betydelsefullt, man har fått värdefull praktisk erfarenhet.

Kamraterna kan dra viktiga lärdomar av den franska erfarenheten:

Inträde i ett reformistiskt centristiskt parti medför inte i sig ett långt perspektiv. Det är bara ett stadium som under vissa förhållanden kan begränsas till en episod.⁵¹

⁴⁸ Ibid., s. 137

⁴⁹ Ibid., s. 144

⁵⁰ WLT, 1935-36, s. 220

⁵¹ Trotskij, *The Crisis of the French Section*, s. 124-5

En annan, förmodligen mer realistisk, balansräkning över den entristiska erfarenheten gavs många år efter händelserna av Pierre Frank:

Utträdet ur SFIO vid Folkfrontens bildande skedde däremot under mycket ofördelaktiga förhållanden, och Bolsjevik-leninisternas splittring under denna period gjorde att man förlorade en del av de fördelar man vunnit med inträdet.⁵²

För att fullborda bilden bör man notera att trotskisternas inflytande var ännu mindre imponerande än vad medlemsantalet antyder. Detta kan styrkas av det intryck de gjorde under de allmänna valen den 26 april och den 3 maj 1936. Craipeau skriver:

Resultatet i de allmänna valen var verkligen en besvikelse. Bolsjevik-leninisterna hade hållit ca 80 möten, men fick bara ett par hundra röster, mellan 20 och 50 i varje distrikt; endast Fred Zeller fick 170 röster i Saint Denis. [Moliniers] PCI:s valresultat var av samma storlek, trots större resurser: 70 till 80 röster. Först i andra valomgången fick man en relativ framgång i Puteaux (600 röster) och i Paris 18:e distrikt (180 röster).⁵³

Trotskisterna under julidagarna 1936

Som redan nämnts skrev Trotskij den 9 juni en artikel med rubriken ”Den franska revolutionen har börjat”.

Hur reagerade de franska trotskisterna i denna situation?

Den 31 maj träffades de två trotskistiska organisationerna och beslöt att slå sig samman till Internationella Arbetarpartiet (POI). Det meddelades att delegaterna representerade 615 medlemmar. Men skiljaktigheterna förblev olösta – de diskuterades inte ens – så försöken att lösa problemen sköts fram till en kongress som annonserades till den 15 augusti.

De båda sidornas attityder visade att enandet redan från början var dömt att misslyckas. Politiska skillnader, små som stora, gömdes undan eller undertrycktes med organisatoriska grepp och misstänksamheter. Centralkommitténs majoritet agerade som om den förväntade sig att enandet inte skulle hålla, och man hann knappt gå igenom motionerna innan minoriteten flög i taket.⁵⁴

Några veckor senare meddelade Moliniers grupp att man skulle bojkotta nästa CK-möte. Trotskij krävde att Molinier skulle uteslutas ur POI och världsrörelsen. Moliniers grupp hoppade av POI och konstituerade sig som Internationella Kommunistpartiet, och återupptog utgivningen av *La Commune*.⁵⁵

Splittringen av POI ledde till en nedgång i medlemsantalet. Rapporten från referenskommittén vid partiets första kongress (oktober 1936) avslöjade en 23-procentig nedgång i medlemsantalet sedan den 1 juni, dvs under den fyramånadersperiod då det största arbetarupproret i Frankrikes historia ägde rum.⁵⁶ Som kontrast växte PCF:s medlemsantal under de fem månaderna från juni till oktober 1936 från 141000 till 278000! Fraktionsstriderna bland trotskisterna, som pågick under de mest exalterande dagarna 1936, avslöjade deras impotens. Craipeau skriver:

I en sådan atmosfär var partiet långt ifrån förmöget att samla alla sina styrkor i kampen. Det lyckades inte ens att samla alla de som var ansvariga för olika arbetsuppgifter i kampen. Dess arbetardelegater gjorde mer eller mindre vad som föll dem in. De var inte kända som trotskister på sina arbetsplatser. POI märktes därför inte mycket av. Med ett eller två undantag vann man inget på

⁵² Frank, s. xx

⁵³ Craipeau, s. 157

⁵⁴ Trotsky, *The Crisis of the French Section*, s. 137

⁵⁵ *Ibid.*, s. 139

⁵⁶ *Ibid.*, s. 165

händelserna.⁵⁷

På ett sätt var trotskismens tragedi i Frankrike ännu mer förödande än i Tyskland. I fallet Tyskland ägde Trotskijj ansträngningar för att bygga en organisation rum i en period med ständiga nederlag för arbetarklassen, 1929-1933. Så kunde Trotskijj den 15 juli 1933 skriva:

... hur kan man förklara att vår gruppering, vars analys och prognos har bekräftats av den verkliga utvecklingen, växer så sakta? Orsaken måste sökas i klasskampens utveckling. Fascismens seger tar sitt grepp om tiotals miljoner. Politiska prognoser når bara tusentals eller tiotusentals, vilka samtidigt känner trycket från miljonerna. En revolutionär tendens kan inte skörda stora segrar samtidigt som proletariatet lider enorma nederlag.⁵⁸

Men i Frankrike skedde den trotskistiska rörelsens stagnation mitt under det mäktigaste uppsvinget i arbetarkampen, med miljoner indragna i strejker, demonstrationer och fabriksockupationer – i realiteten i en förrevolutionär situation.

Uppfattningen om att ett revolutionärt parti med nödvändighet måste växa i en period med revolutionärt uppsving är mekanisk determinism. Gröna skott växer i gödslad jord. Men om skotten är svaga kan de ändå skrumpna. De första trotskisterna i Frankrike var barn av långvarig isolering och nederlag; och det mäktiga stalinistiska maskineriet lyckades samla massorna genom att vifta med Oktoberrevolutionens baner, och isolera och förfölja trotskisterna. Det förflutna låg som en sten på trotskismens svaga skott.

Fotnot till den ”franska vändningen”

När försöket att få till en internationell omgruppering genom Pariskongressen i augusti 1933 hade misslyckats, gick Trotskijj över till en ny taktik för att öka det trotskistiska Internationella Kommunistiska Förbundets storlek och inflytande. Detta var den s k ”franska vändningen”. Tanken var att få IKF-sektioner att gå med i socialdemokratiska partier, vilka nu fått en nytändning och radikaliserats, huvudsakligen som reaktion på fascismens seger i Tyskland och Österrike. I ett flertal länder gick trotskisterna in i socialdemokratiska partier, men resultatet blev inte imponerande.

Det mest lyckade exemplet fanns i USA. Den 24 januari 1936 skrev Trotskijj till de ledande amerikanska trotskisterna James P Cannon och Max Shachtman och argumenterade för att man skulle gå in i Socialistpartiet. Han upprepade argumenteringen i ett antal brev och artiklar. Vid dess nationella konferens, den 29 februari – 1 mars, beslöt den amerikanska trotskistiska organisationen, Workers’ Party of the United States (WPUS), att gå in i Socialistpartiet. Utan någon offentlig annonsering började medlemmar omedelbart att gå in i Socialistpartiets avdelningar i olika städer. Som resultat upplöstes WPUS formellt i juni.

Före inträdet hade WPUS 700 medlemmar.⁵⁹ Beslutet att gå in i Socialistpartiet orsakade emellertid att ett antal prominenta medlemmar som motsatt sig det lämnade partiet, bland dem AJ Muste och Hugo Oehler. Vid inträdet i socialistpartiet avbröts publiceringen av partiets tidning *Militant* och den teoretiska tidskriften *New International*.

Under det år, ungefär, som trotskisterna befann sig i Socialistpartiet fördubblade de sitt medlemsantal och tog kontroll över Socialistpartiets ungdomsförbund, Young People’s Socialist League. Trotskisterna vann en betydande grupp aktivister i United Auto Workers

⁵⁷ Craipeau, s. 189

⁵⁸ Trotskijj, “Det är nödvändigt att bygga kommunistpartier och en international på nytt” i [Kampen mot nazismen i Tyskland](#). (marxistarkivet)

⁵⁹ George Breitman to AM Wald, 17 July 1985, in AM Wald, *The New York Intellectuals*, University of North Carolina Press 1987, s. 110

(bilarbetarförbundet) och i sjömannens fackföreningar i Kalifornien.⁶⁰

Dessa vinster motverkades emellertid av de begränsningar som medlemskapet i Socialistpartiet medförde. Trotskisterna utsattes för attacker från ledningen och hindrades från att agera i striderna under det år som visade sig bli ett avgörande år för fackföreningsrörelsen kring Congress of Industrial Organisations (CIO). I en pamflett med titeln ”Socialism from below in the United States” säger Milton Fisk helt riktigt:

...perioden 1936-37 var en skördetid för CIO-organiseringen. Genom att de hindrades i arbetet bland massorna, hamnade trotskisterna vid sidan av det största uppsvinget inom 1900-talets arbetarrörelse i USA. De anpassade sig till Socialistpartiets ledning och missade möjligheterna i CIO, något som Kommunistpartiet utnyttjade för att få ett betydande inflytande inom arbetarklassen.⁶¹

Trotsky erkände själv att han hade övervärderat möjligheterna. Den 6 oktober 1937, sade han:

Jag trodde själv att SP var starkare än det verkligen var: jag trodde att det hade 20000 medlemmar, men det var svagare. Jag tror att vi begick en del taktiska misstag under vår vistelse där: vi gjorde några onödiga eftergifter, såsom att ge upp *Socialist Appeal* och det praktiska misstaget att lämna över tryckpressen, kanske motiverat av ett långsiktigt perspektiv, men på det hela tagit vann vi...⁶²

I själva verket hade trotskisternas sociala sammansättning försämrats. Betydligt färre arbetare tillhörde dem efter inträdet än innan. Och även om antalet medlemmar hade ökat så var det ingen stabil framgång. I augusti 1937 uteslöts trotskisterna från Socialistpartiet. Deras medlemsantal hade 1938 stigit till 1520, men sjönk 1940 till 1095 – när splittringen mellan Cannon och Shachtman var i antågande. Shachtmans minoritet tog hand om ca 40 procent av partiet och nästan hela ungdomsgruppen. 1942 bildades Cannons Socialist Workers' Party med 645 medlemmar, medan Shachtmans Workers' Party var ett par hundra färre.⁶³ Således var Cannons SWP marginellt mindre än vad WPUS hade varit inför inträdet i Socialistpartiet.

I Belgien lyckades inträdet i det socialdemokratiska partiet bättre. Trotskisterna var framför allt mer framgångsrika i organisationsbygget, huvudsakligen på grund av Kommunistpartiets relativa svaghet. Denna svaghet demonstrerades till exempel i de allmänna valen 1929 då Kommunistpartiet bara fick 1,94 procent av rösterna.⁶⁴

Den 27 november 1927 röstade belgiska kommunistpartiets centralkommitté, med 15 röster mot 13, för att kräva att EKKI tog tillbaka uteslutningarna och suspensionerna av Vänsteroppositionens ledare i Sovjetunionen och omedelbart sammankallade en världskongress för att behandla dessa frågor. Efter ett par månaders diskussioner om de viktigaste frågorna i Trotskijs politik versus Stalins, splittrades centralkommittén mitt av, 13 röster mot 13. Vid partiets påföljande kongress, i mars 1928, stödde 34 delegater oppositionen och 74 stalinisterna. Bland Trotskijs supportorer fanns E Van Overstraeten, partiets grundare, dess första och enda parlamentsdelegat och dess nuvarande generalsekreterare.⁶⁵

Den trotskistiska organisationen startade två veckotidningar, en på franska och en på flamländska. Den förstnämnda hade en upplaga på ca 3000, den andra ca 1700.⁶⁶

Men fraktionismen rörde snart sin väg in i organisationen. Som resultat krympte till exempel

⁶⁰ James P Cannon, *History of American Trotskyism*, New York 1972, s. 251-2

⁶¹ M Fisk, *Socialism from Below in the United States*, Cleveland 1977, s. 10

⁶² *WLT*, 1936-37, s. 483

⁶³ George Breitman till Wald, 17 July 1985, in Wald, s. 165.

⁶⁴ M Staszewski, *L'Action Socialiste. 1933-1936*, doktorsavhandling i historia, Universite Libre de Bruxelles, 1974-1975, s. 3

⁶⁵ N. de Beule, *Le Trotskyisme Belge*, Brussels 1985, s. 44-6, 70-2, 93

⁶⁶ *Ibid.*, s. 93

snabbt antalet medlemmar som bevistade mötena i Bryssel, från ca 40-50 till runt 20.⁶⁷ Bara två avdelningar hade ett betydande antal arbetare: hamnarbetare i Antwerpen och gruvarbetare i Charleroi.

På grund av det belgiska (och även det amerikanska) kommunistpartiets svaghet 1929 trodde Trotskij att trotskisterna skulle kunna arbeta som en självständig organisation istället för som fraktion i kommunistpartiet.⁶⁸ 1930 ändrade han emellertid sin inställning efter att ha insett att han hade överskattat den belgiska organisationens styrka.

Som en följd av den trotskistiska organisationens svaghet och relativa isolering började splittringar att uppträda. I början av 1930 beslöt sig en grupp sympatisörer i Bryssel att lämna och bildade Marx-Engels-cirkeln, i syfte att "klargöra och fördjupa kunskapen om marxistisk teori, förutan vilken agitationen är meningslös".⁶⁹ Denna grupp visade sig snart fruktlös och försvann.

En mer allvarlig splittring ägde rum i oktober 1930 då organisationen i Charleroi bröt sig ur. Orsaken var oenighet med Overstraeten och hans sympatisörer om huruvida man skulle stödja Sovjetunionen eller Kina i deras konflikt om kontrollen över Östkinesiska järnvägen, inställningen till Sovjetunionen i allmänhet, fackföreningspolitiken och frågan om "fraktion eller parti". I alla dessa frågor stod Charleroi-federationen helt på Trotskij's sida och mot Overstraeten.⁷⁰

Overstraeten blev kvar med en liten grupp som kallade sig Kommunistiska Internationalisters Förbund, vilken bara existerade under en kort tid. Till slut drog sig Overstraeten tillbaka från politiken och gruppen försvann.

Charleroi-gruppen kallade sig nu Opposition Communiste de Gauche (OCG). Vid starten hade man totalt 35 medlemmar. Upplagan av dess månadstidning, *La Voix Communiste*, låg mellan 600 och 700.⁷¹ Saker förbättrades dock radikalt för OCG när, i juli-augusti 1932, en utbredd "vild" gruvarbetarstrejk bröt ut. Trots sin litenhet spelade OCG en betydelsefull roll i strejken. Upplagan av *La Voix Communiste* sköt iväg till 5000, och även efter strejkens slut höll den sig på 2000. Medlemsantalet fördubblades, till 80.⁷² Utanför Charleroi fick dock inte trotskisterna någon framgång alls.

När den "franska vändningen" annonserades, gjorde Trotskij klart, i ett brev från den 1 november 1934 till Internationella Sekretariatet och till ledningen för den belgiska sektionen, att han trodde att det var nödvändigt för den trotskistiska ungdomen att man omedelbart gick med i Socialistpartiets ungdomsorganisation, Unga Socialistiska Gardet. Trotskij visade ännu större entusiasm för inträdet i Belgien än i Frankrike. Han skrev:

SFIO är i viss mening en småborgerlig organisation, inte bara på grund av dess dominerande tendens, utan också på grund av dess sociala sammansättning: fria yrkesutövare, kommunala funktionärer, arbetararistokrati, lärare, tjänstemän, etc. Detta faktum begränsar naturligtvis de möjligheter som inträdet medfört. POB [Belgiska Arbetarpartiet], å andra sidan, omfattar arbetarklassen, och sammansättningen i JGS [Unga Socialistiska Gardet] är till överväldigande grad proletär. Detta betyder att anslutningen till JGS borde öppna upp ännu större möjligheter för oss.⁷³

En månad efter att detta brev sänts anslöt sig Unga Leninister, den trotskistiska ungdomen, till

⁶⁷ Ibid., s. 105

⁶⁸ *WLT*, 1929, s. 316

⁶⁹ N de Beule, s. 119

⁷⁰ Ibid., s. 119-23

⁷¹ Ibid., s. 130, 134

⁷² Ibid., s. 139

⁷³ *WLT* 1934-35, s. 104

JGS.

När det blev aktuellt att ansluta moderpartiet OCG till POB, tvekade Trotskij på grund av den förändrade politiska situationen. POB:s ledare hade just gått in i en koalitionsregering med kapitalistiska partier för ”nationell enighet”. Därtill tvingades trotskisterna att acceptera drakoniska politiska villkor och sträng granskning innan de tilläts ansluta sig. Några få av dem, som Léon Lesoil från Charleroi, en av de viktigaste ledarna, accepterades inte och dessutom skulle man tvingas lägga ner sin tidning. I ett brev till Charleroi-federationen skrev Trotskij att han var böjd att tro att de belgiska kamraterna borde avvakta tydligare, och mer positiva resultat från inträdet i Frankrike, för att kunna genomföra inträdet med minst möjliga förluster. “Att tvingas ge upp *La Voix* för att kunna gå in i POB verkar för mig vara ett allvarligt symptom”.⁷⁴

Till en början fanns en ganska betydande opposition i Belgien mot inträdet. En omröstning bland medlemmarna resulterade i 55 röster mot, 44 för och 5 nedlagda.⁷⁵ Men efter ytterligare diskussioner vann de som var för inträdet. I mars 1935 beslöt de belgiska Bolsjevik-leninisterna vid en nationell konferens att gå in i POB. Även om Trotskij hade ifrågasatt inträdet i POB så stödde han dem när de väl hade bestämt sig. En minoritet, ledd av George Vereeken, som motsatte sig inträdet splittrades ut.

Inträdet blev ganska framgångsrikt, speciellt för ungdomarna. Vänstern i POB – L’Action Socialiste – splittrades i två grupper: en rörde sig mot stalinisterna och den andra mot trotskisterna. Den senare antog namnet Action Socialiste Révolutionnaire. Deras tidning hade en upplaga på ca 5000.⁷⁶

Strax därefter utslöts ASR (i april 1936). Dess ledare, Walter Dauge, ställde upp som kandidat till parlamentet i Borinage och fick 7050 röster (eller 8,45 procent); i Charleroi fick en annan ASR-kandidat 2082 röster (1,52 procent).⁷⁷

Strejkvågen 1935-36 gav ytterligare vind i seglen för den belgiska trotskismen. I oktober gick ASR samman med den trotskistiska organisationen och bildade Parti Socialiste Revolutionnaire. Medlemsiffrorna visade vilken framgång ”entristm”-taktiken haft i Belgien. I november 1934 hade man ungefär 100 medlemmar⁷⁸, men i september 1938 ca 800.⁷⁹

[Anm: Walter Dauge förrådde rörelsen under kriget. När nazisterna ockuperade Belgien intog han en tvivelaktig hållning till dem. Det finns grund för anklagelsen om att han samarbetade med myndigheterna. Den 30 juni 1944 mördades han av partisaner.⁸⁰]

Även i ett antal Latinamerikanska länder gick trotskisterna med i de socialdemokratiska partierna, men med mycket liten framgång. In sin bok *Trotskyism in Latin America* skriver Robert J Alexander om Argentina:

Den nya Liga Comunista Internacionalista, Sección Argentina, levde lite mer än två år...

Tidigt 1937, när de stod inför upplösningen av deras organisation, splittrades trotskisterna i frågan om de skulle följa den linje som Leo Trotskij allmänt hade rekommenderat sina anhängare – att gå in i socialistpartierna och försöka utvecklas från insidan. En grupp argentinska trotskister... valde

⁷⁴ Quoted in Vereeken, s. 105

⁷⁵ Ibid., s. 101

⁷⁶ Staszewski, s. 196

⁷⁷ Ibid., s. 199

⁷⁸ Vereeken, s. 101

⁷⁹ W Reisner, editor, *Documents of the Fourth International. The Formative Years 1933-40*, New York 1973, s. 289

⁸⁰ R Lefebvre, *Dauge et le Daugisme, thesis presented to gain a degree in social sciences*, Universite Libre de Bruxelles, 1978-79, s. 78-83

denna väg. De gick in både i Socialistpartiet och i en vänstergrupp, Partido Socialista Obrero, som nyligen hade lämnat Socialistpartiet och tagit med sig en stor del av partiets yngre anhängare...

Denna kontrovers över "entrismen" blev det slutliga slaget för Liga Comunista Internacionalista...

Trotskisterna fick inte mycket inflytande, varken i Partido Socialista eller i Partido Socialista Obrero. De flesta av de högsta ledarna i det senare gick med i Kommunistpartiet, och många basmedlemmar och ledare på lägre nivåer återgick till Socialistpartiet.⁸¹

Den starkaste trotskistiska organisationen i Latinamerika i mitten av 1930-talet var Izquierda Comunista i Chile. Enligt en välinformerad författare var det "mer inflytelserikt" än det stalinistiska Kommunistpartiet.⁸²

... 1937, beslöt majoriteten i Izquierda Comunista att upplösa partiet och som grupp gå in i Partido Socialista de Chile. Det fanns tveklöst flera skäl för detta beslut...

De f.d. medlemmarna i Izquierda Comunista blev i allmänhet lätt integrerade i Socialistpartiet. Några av dem blev ledande i partiets fackföreningsapparat, medan andra fick betydelsefulla poster i partiets ledning. Manuel Hidalgo själv blev Chiles ambassadör i Mexico under president Pedro Aguirre Cerdas folkfront 1939.

... Izquierda Comunista var en betydande kraft inom chilensk vänster under några år, men efter att de flesta medlemmar och ledare gått in i Partido Socialista de Chile 1937 sjönk trotskismens inflytande inom chilensk politik snabbt. De som gick in i Socialistpartiet förlorade efter ett par år all identitet som trotskister; de som valde att stanna utanför hade relativt lite inflytande inom arbetarrörelsen och knappast något inom nationell politik, och de plågades av flerfaldiga splittringar, vilket inte bidrog till att öka deras allmänna prestige eller inflytande.⁸³

I början av 1930-talet fanns i Mexico en trotskistisk organisation, Oposición Comunista de Izquierda (Kommunistiska Vänsteroppositionen), som 1934 bytte namn till Comunista Internacional. Mindre än ett år efter dess bildande splittrades den över frågan om den "franska vändningen".⁸⁴ Därefter fortsatte uppsplittringen i grälsjuka fraktioner oförtröttligt.⁸⁵

På Kuba var trotskisterna ganska framgångsrika i början av 1930-talet. De hade turen att ledas av Sandalio Junco. Alexander skriver:

Ett namn står särskilt ut bland grundarna av den kubanska trotskismen, Sandalio Junco. Han var en av de främsta fackföreningsledarna i Kommunistpartiet i slutet av 1920-talet och partiets mest framstående svarta ledare vid den tiden. Junco var en kraftfull talare med en fängslande personlighet och hade blivit internationell sekreterare i den kommunistiskt kontrollerade Confederación Nacional Obrera de Cuba (CNOC).⁸⁶

1932 grundade Sandalio Junco den trotskistiska organisation som något senare antog namnet Partido Bolchevique-Leninista.

När Machados diktatur störtades i augusti 1933 var Oposición Comunista fast etablerat. Dess inflytande inom fackföreningsrörelsen var betydande och man kontrollerade Federación Obrera de La Habana, ett av de största fackförbunden i huvudstadsregionen...

1934 hade Partido Bolchevique-Leninista (PBL), som Oposición Comunista nu kallade sig, ett för en latinamerikansk trotskistisk grupp ansevärt medlemsantal. A González, den mexi-amerikan vars uppgift var att upprätthålla förbindelserna mellan trotskisterna i USA och deras latinamerikanska likasinnade, rapporterat till en mexikansk korrespondent att det kubanska partiet i mitten av 1934

⁸¹ R J Alexander, *Trotskyism in Latin America*, Stanford 1973, s. 50-1

⁸² *Ibid.*, s. 101-2

⁸³ *Ibid.*, s. 103, 104, 110

⁸⁴ *Ibid.*, s. 184

⁸⁵ *Ibid.*, s. 184-198

⁸⁶ *Ibid.*, s. 215

hade över 600 medlemmar.⁸⁷

Tråkigt nog ändrades trotskismens färdväg på Kuba radikalt när trotskisterna beslöt att gå med i Joven Cuba (Det unga Cuba), en småborgerlig, nationalistisk organisation. Resultatet blev

att istället för att Bolsjevik-leninisterna tog över Joven Cuba och omvandlade det till ett medium för trotskismen i republiken så förlorades de flesta av de ledare som gick med i Joven Cuba för trotskismen...

Senare deltog de f d trotskisterna i Joven Cuba i Auténtico-partiet under ledning av ex-presidenten Ramón Grau San Martín. Den 15 augusti 1937 hölls ett möte i Havanna... ett rekonstruerat Partido Revolucionario Cubano (Auténtico) bildades. De f d trotskisterna spelade en viktig roll i det ombildade Partido Auténtico. Sandalio Junco och Eusebio Mujal upprättade Comisión Obrera (Arbetarkommission), knutet till ex-president Grau San Martíns parti...

När Sandalio Junco och de flesta av de andra grundarna av kubansk trotskism försvunnit, blev PBL bara en mycket liten faktor inom den organiserade arbetarrörelsen och utan någon som helst betydelse för landets allmänna politik.⁸⁸

Robert J Alexander summerar den kubanska trotskismens historia så här:

Även om den kubanska trotskismen hade ett betydande inflytande inom den organiserade arbetarrörelsen under det tidiga 30-talet, så krympte den snabbt när dess viktigaste ledare anslöt sig till det som under ett kvarts sekel var den nationella politikens "huvudfåra". Under 1940- och 1950-talen levde trotskisterna kvar som en mycket liten faktor inom organiserad arbetarrörelse, och deras stöd var i huvudsak begränsat till Guantánamo-regionen, längst ut i öster.⁸⁹

I Panama gick trotskisterna också med i Socialistpartiet. Alexander skriver:

Under de första månaderna 1935 hade de panamanska trotskisterna organiserat sig i Partido Obrero Marxista-Leninista och börjat ge ut tidningen *Organización*. Ledaren för det nya partiet var en ung man med namnet Diógenes de la Rosa, som var verksam i landets fackföreningsrörelse...

Partido Obrero Marxista-Leninista försvann emellertid i slutet av 1935. Dess medlemmar gick in i Panamas Socialistparti... Det verkar inte som att trotskisterna gjorde något allvarligt försök till att "borra inifrån" i det panamanska Socialistpartiet. Istället steg Diógenes de la Rosa fram som en av de främsta socialistledarna. Han var medlem i Nationella Lagstadgningsförsamlingen i mitten av 1940-talet, men lämnade Socialistpartiet 1948 efter en intern maktkamp som inte hade något med trotskism att göra. Han betraktade denna som en historisk relik. På 1950- och 1960-talet arbetade de la Rosa under några år som en av sitt lands mer framstående diplomater.⁹⁰

Som nämnts tidigare orsakade den "franska vändningen" att ett antal ganska betydande trotskistiska organisationer bröt med Trotskij: Det spanska ICE, de grekiska Archeo-marxisterna, det holländska RSAP. Den "franska vändningen" var långt ifrån en framgångsrik taktik i Frankrike och var av tvivelaktigt värde för trotskister i andra länder för att öka deras medlemstal och inflytande.

Hade den briljante strategen, taktikern och organisatören som kunde organisera Oktober-upproret, leda Röda Armén och Komintern, tappat sin fingertoppskänsla? När man tittar närmare på det, verkar det som om han begick det ena misstaget efter det andra – i augusti 1933 försöka dra SAP och andra centristiska organisationer mot bolsjevism-leninismen, och misslyckas; sedan försöka bryta trotskisternas isolering genom att gå in i socialdemokratiska partier, och återigen misslyckas. Sanningen är att en individ, inte ens ett geni som Trotskij, inte kan eliminera andra faktorer som har mycket större tyngd. Kaptenen på ett linjeskepp har

⁸⁷ Ibid., s. 217, 219

⁸⁸ Ibid., s. 222-4

⁸⁹ Ibid., s. 234

⁹⁰ Ibid., s. 246

större spelrum att bedöma vädret fel än en fiskare: Om den förre gör en felbedömning är det mindre troligt att hans skepp går under, för den senare är det värre. Lenin och Trotskij begick allvarliga misstag under revolutionen och inbördeskriget. Till exempel Lenins insisterande 1920 på att marschera mot Warszawa, eller Trotskij's fasthållande vid militariseringen av arbetet samma år. Men bolsjevikpartiets styrka gjorde det möjligt att komma över dessa misstag. (Naturligtvis är partiets förmåga att rätta till misstag inte något absolut: den ryska revolutionens isolering bröt till slut ner bolsjevikpartiet).

Trotskij hade rätt när han den 9 juni 1936 deklarerade: "Den franska revolutionen har börjat". Trotskisternas lilla båt tvingades navigera uppmärksamt. Revolutionens strömmar flyter ju inte ostörda framåt. De kan störas och motverkas av kontrarevolution om subjektet – proletariatet – inte lever upp till den objektiva situationens krav. Under sådana förhållanden kan revolutionärernas ranka båt lätt gå i stycken under trycket från sådana mäktiga krafter.

1936 års Trotskij var mycket mer erfaren än 1917 års Trotskij. Han borde därför kunna göra bättre bedömningar i fråga om strategi och taktik. Men 1917 kunde misstag korrigeras av proletariatets och partiets stora framgångar. I Frankrike 1936 ledde korrekt taktik inte till framgång, istället födde partiets alla svagheter – dess litenhet, dess svaga proletära förankring – nederlag. 1917 övervann proletariatets och bolsjevikpartiets framgångar misstagen; 1936 födde de franska trotskisternas alla misstag ytterligare misslyckanden.

Att inse att tydliga idéer är oundgängliga för den proletära revolutionens framgång betyder inte att idéer är nog. De har inte heller någon egen makt; de kräver en kropp, ett parti med förankring i proletariatet, för att kunna omsättas i materiell kraft.

Den stora tragedin för den franska trotskismen var att den föddes när det fanns mycket lite utrymme att växa till vänster om de socialdemokratiska och kommunistiska masspartierna. Om valet för de franska arbetarna, som stod inför det fascistiska hotet, varit antingen en enhetsfront av arbetarorganisationer eller total överksamhet, då skulle även en liten trotskistisk röst kunna ha hörts. Men PCF och SFIO lyckades avleda kravet om enighet till folkfrontspolitiken. Massornas lojalitet med de två traditionella masspartierna var stor, så förverkligandet av aktionsenheten isolerade trotskisterna ytterligare. Under isoleringens kraftiga påfrestningar uppstod oundvikligen sprickor i den trotskistiska rörelsen; bråk och splittringar följde. Detta undergrävde ytterligare det inflytande som trotskismen kunde ha haft.

Tidsfaktorn är också avgörande: i "normala" tider – d v s när förändringar sker relativt långsamt – kan man komma ikapp om man missar en möjlighet. Men det hinner man inte i tider av snabba förändringar. Om man missar en skrinna kan man springa efter den, hinna ikapp och hoppa på. Så kan man inte göra med ett tåg, och att vara en minut för sent är lika illa som att komma efter en timme. Om, i en revolutionär eller förrevolutionär situation, den subjektiva faktorn släpar efter stundens krav, vänds situationen snabbt till kontrarevolution. Vi kan se hur snabbt de storartade dagarna under maj-juni 1936 i Frankrike den 15 mars 1937 följdes av dödandet av arbetare som demonstrerade mot fascisterna i Clichy, och folkfrontsregeringens sammanbrott den 22 juni 1937.

Översättning: Martin Fahlgren och B. Svensson

Lästips

I sin redogörelse för trotskismen på Kuba använder sig Cliff huvudsakligen av R J Alexanders *Trotskyism in Latin America*. En betydligt mer faktsäckad och grundlig behandling av detta ämne ges i Gary Tennants [Karibiens dolda pärla - Trotskismen på Kuba](#) (på marxistarkivet).